

AAK-4328

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April / May - 2018

403 : Sanskrit

(रघुवंश सर्ग-२, भाषाविज्ञान, गद्यसमीक्षा)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ (अ) नीचेनाभांथी गमे ते भे श्लोकोनुं भाषान्तर करो : ७

- (१) स्थिर स्थितातुच्चलितः प्रयातां निषेदुषीमासनबन्धधीरः ।
जलामिलापी जलमाददानां छायेव तां भूपतिरन्वगच्छत् ॥
- (२) पुरस्कृता वर्त्मनि पार्थिवेन प्रत्युद्रता पार्थिवधर्मपत्न्या ।
तदन्तरे सा विरराज धेनुर्दिनक्षपामध्यगतेव संध्या ॥
- (३) तमार्यगृह्यं निगृहीतधेनुर्मनुष्यवाचा मनुवंशकेतुम् ।
विस्माययन्विस्मितमात्मवृतौ सिंहोरुसत्वं निजगाद सिंहः ॥
- (४) ततः समानीय स मानितार्थी हस्तौ स्वहस्तार्जितवीरशब्दः ।
वंशस्थ कर्तारमनन्तकीर्तिं सुदक्षिणायां तनयं ययाचे ॥

(ब) नीचेनाभांथी गमे ते भे असंदर्भ समञ्जसो : ७

- (१) स्ववीर्यगुप्ता हि मनोः प्रसूतिः ।
- (२) श्रद्धेव साक्षद्विधिनोपपन्ना ।
- (३) शस्त्रेण रक्ष्यं यदशक्यरक्षं न तद्यशः शस्त्रभृतां क्षिणोति ।
- (४) संबन्धमाभाषाणपूर्वमाहुः ।

२ रघुवंश सर्ग-२ (नंदिनी वरप्रदान)नुं रसदर्शन करो. १४

अथवा

२ नीचेनाभांथी गमे ते भे विशे टूकनोंध लपो : १४

- (१) उपमाकालिदासस्य । (२) दिल्लीप परीक्षा
- (३) दिल्लीप-सिंह संवाद (४) 'सुदक्षिणा' - पात्रालेखन

AAK-4328]

1

[Contd...

- उ भाषाशास्त्रना अध्ययननी विविध पद्धतिओ टूंकमां वर्षावी, अना १४
अध्ययनमां संस्कृतनुं महत्त्व दर्शावी.

अथवा

- उ नीयेनामांथी गमे ते भे विशे नोंध लपो : १४

- (१) भाषाशास्त्रना अंगो
- (२) ध्वनि परिवर्तननां कारणो
- (३) वैदिक संस्कृतनी विशेषताओ
- (४) कोसित्जनी नियम

- ४ संस्कृत गद्यअंड वांथी तेने आधारे नीयेना प्रश्नोना उत्तर संस्कृत १४
भाषामां आपो :

देवी । तरुणीभूता वत्सा राज्यश्रीः । एतदीया गुणवत्तेव
क्षणमपि हृदयान्नापयाति मे चिन्ता । यौवनारम्भ एव च
कन्यकानामिन्धनीभवन्ति पितरः सन्तापानलस्य । हृदयमन्धकारयति
मे दिवसमिव पयोधरोन्नतिरस्याः । केनापि कृता धर्म्या नाभिमता
मे स्थिति यदङ्गसंभूतान्यपरित्याज्यान्यपत्यकान्यकाण्ड एवागत्यासस्तुतैः
नीयन्ते । सेयं सर्वाभिभाविनी शोकाग्नेदाहे शक्ति यदपत्यत्वे समाने
जातायां दुहितरि दूयन्ते सन्तः । एतदर्थं जन्मकाल एव कन्यकाभ्यः
प्रयच्छन्ति सलिलमश्रुभिः साधवः । को हि नाम सहते विरहमपत्यानाम् ।
यथा यथा समापतन्ति दूता वराणां वराकी लज्जमानेव चिन्ता तथा
तथा नितरां प्रविशति मे हृदयम् । प्रायेण च सत्स्वप्यन्येषु
वरगुणेष्वभिजनमेवानुरुध्यन्ते धीमन्तः ।

प्रश्नाः -

- (१) केन हेतुना पितुः हृदयम् अन्धकारमयम् भवति ?
- (२) का धर्म्या स्थितिः किमर्थं च वक्तुः न अभिमता ?
- (३) दुहितुः जन्मकाले साधवः किं कुर्वन्ति ?
- (४) वराणां दूतेषु समापत्सु किं भवति ?
- (५) धीमन्तः वरगुणेषु कम् अनुरुध्यन्ते ?

૫ નીચેનામાંથી ગમે તે સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર બે કે ત્રણ વાક્યોમાં આપો : ૧૪

- (૧) રઘુવંશ મહાકાવ્યનાં કુલ કેટલા સર્ગ છે તેમાંથી તેના બીજા સર્ગમાં કેટલા શ્લોક છે ?
- (૨) પુત્ર પ્રાપ્તિ માટે કોણે કોની સેવા કરી ?
- (૩) કાલિદાસની કુલ કેટલી કૃતિ છે ? તેમાંથી મહાકાવ્યોના નામ લખો.
- (૪) રાજાને સિંહે મનુષ્યવાણીમાં શું કહ્યું ?
- (૫) સુદક્ષિણા ગાયને કઈ રીતે અનુસરતી હતી ?
- (૬) દિલીપે કેટલા દિવસ સુધી તપશ્ચર્યા કરી અને કેમ ?
- (૭) લૌકિક સંસ્કૃત ભાષા કેવી ભાષા છે ?
- (૮) ધ્વનિના ઉચ્ચારણ માટે કેટલા પ્રકારના પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે ?
- (૯) ભાષાવિજ્ઞાનને કયા-કયા શાસ્ત્રો સાથે સંબંધ છે ?
- (૧૦) ધ્વનિ નિયમ કેટલા છે ? કયા-કયા ?
- (૧૧) ભાષાવિજ્ઞાનની પાશ્ચાત્ય પરંપરાનાં વિદ્વાનોનાં નામ લખો.
- (૧૨) ૫૬ એટલે શું ?